

**IV.**

# Stockholms stads industriella verk.

## Industriverksstyrelsen.

*Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket». Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.*

Stockholms stads gasverk och elektricitetsverk samt vattenledningsverk förvaltas — sedan vid den år 1920 genomförda kommunala omorganisationen vattenledningsverket utbrutits ur, det förut under drätselnämndens andra avdelning ställda byggnadskontoret och sammanförts med gas- och elektricitetsverken — fr. o. m. april 1920 av en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk. Denna består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid styrelsens sammanträden äga verkställande direktören för gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet. Enahanda befogenhet tillkommer överingenjör vid gas- och elektricitetsverken med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredrages.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handha förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde: I början av varje år skall styrelsen till gatunämnden avlämna uppgift å de arbeten i stadens gator, som skola under året utföras. I fråga om gatubelysningen har styrelsen att ställa sig till efterrättelse av gatunämnden meddelade beslut. För granskning av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer jämte två suppleanter.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden, jämte suppleant för denne, samt en ledamot jämte suppleant, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för gas- och elektricitetsverken, resp. vattenledningschefen, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut

i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

Beträffande av den s. k. industriverkskommissionen framlagt förslag angående ändrad organisation av de industriella verken se nedan under Kommittéer (sid. 270).

*Instruktion m. m.* Instruktion för styrelsen över Stockholms stads industriella verk, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändr. den 29 maj 1925. Arbetsordning för styrelsen över Stockholms stads industriella verk jämte instruktion för direktören och överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen, antagen av industriverksstyrelsen den 10 maj 1920 med ändring den 17 dec. s. å. Instruktion för industriverksstyrelsens sekreterare och juridiska biträde, antagen av industriverksstyrelsen den 25 febr. 1921.

*Stat år 1928.* Utgifter: 38,023,770 kr. (däruv att tackas med lånemedel 7,609,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1927 beviljat lånemedelsanslag 207,000 kr.); inkomster: 33,952,170 kr.

## Industriverksstyrelsens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar (utom onsdagar och fredagar) 11—12.

### Vice ordförande.

\*Andersson, J. Edvin, ombudsman, stadsfullm.

### Övriga ledamöter.

Andersson, Ernst V., förrådsmästare, stadsfullm.

\*Ferm, A. V., snickare, stadsfullm.

Hjorth, J. E., direktör, stadsfullm.

Kleman, C. F., civilingenjör, stadsfullm.

\*Pålsson, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm.

### Suppleanter.<sup>1)</sup>

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

\*Lundström, P. J., tryckeriförståndare.

Dahl, J. A., smed.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

\*Cervin, N. H., fabrikör, stadsfullm.

\*Andersson, Erik, redaktör, stadsfullm.

<sup>1)</sup> Suppleanterna äro här upptagna i samma ordning som de ledamöter (inberäknat vice ordföranden), vilkas ersättare de enligt styrelsens beslut i första hand skola vara.



## Sekreterare och ombudsman

(4,200 kr.).

Myström, E. G. V.; träffas i regel 2—3.

## Delegerade av styrelsen.

Åkerman, G. R. J., ordf.; Andersson, J. E., vice ordf.; Hjorth, J. E.; Andersson, E. V. (suppl. för vice ordf.); Kleman, C. F. (suppl. för Hjorth).

## Industriverksstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1927 års räkenskaper och förvaltning).

Cruse, C. S., förtroendeman, stadsfullm.

Falk, S. G., direktör, stadsfullm.

Johanson, K. E., landsorganisationens sekreterare.

Suppleanter:

Engman, V. D., förman.

Wall, S. D., professor.

## Vattenledningsverket.

Huvudkontor: Torsgatan 30, Va.; t. »vattenledningsverket»; expeditionstid: 9—4,30 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2).

Distributionen: Torsgatan 30, Va.; t. »vattenledningsverket»; expeditionstid: 9—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—2 (för telefonmeddelanden hela dygnet t. »vattenledningsverket»).

Debiteringskontor för vattenavgifter: stadshuset, n. b., C.; t. »stadshuset»; expeditionstid: 10—2,30 (lördagar och helgdagsaftnar 10—2).

Norsborgsverket: t. Norsborg 10 och 44.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmanämnd anlägga en allmän ledning för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten uteslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härfür inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 oktober 1904. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år 1923. Inom stadens område finnas dessutom vattenreservoarer i Årstalunden, Vanadislunden och Stadshagen samt (för högzoner) ett vattentorn med automatisk pump vid Mosebacketorg och två automatiska hydroforanläggningar i Enskede. En större administrationsbyggnad vid Torsgatan togs i bruk år 1906.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmanämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades 1864 till den

detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under dåv. byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev emellertid vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Under vattenledningsverkets förvaltning stå även de lantegendomar, som av staden inköpts för anläggningen av Norsborgsverket och för kontrollen av vattentillflödena till Bornsjön. (Jfr närmare uppgifter om dessa i kalenderns statistiska avdelning.) Inseendet över jordbruket å dessa lantegendomar handhaves av en agronom och tillsynen och skötseln av därå befintliga skogar av en jägmästare med biträde av två skogvaktare.

*Reglemente m. m.* Reglemente för Stockholms vattenledningsverk, antaget av stadsfullmäktige den 29 juni 1925. Taxa å vatten från Stockholms stads vattenledningsverk, antagen av stadsfullmäktige den 17 nov. 1924, med ändring den 15 dec. 1926. Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare; priset utgör 20 öre per kbm. (med rabatt för större förbrukning).

Stat år 1928. Utgifter: 4,716,370 kr. därav att täckas med lånemedel 721,000 kr.; dessutom inom linjen, fört, år 1927 beviljat lånemedelsanslag 207,000 kr.; inkomster: 4,344,170 kr.

## Vattenledningschef (26).

Nordenstrahl, T. O. R. (förordn. t. o. m. 27/9 1929); mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

## Förste ingenjör (23).

Bergström, J. F.; mottagningstid: 1—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

## Ingenjör för distributionen (21).

Dahlblöf, G. A., föreståndare; mottagningstid: 9—10 och 1—2.

## Ingenjör, föreståndare vid Norsborg (21).

Åberg, E. M., tjl. (se sid. 243), tjf. Helleday, W. H. (se nedan).

## Byråingenjör (19).

Ericsson, G. J. I.

## Ingenjör för driften (19).

Helleday, W. H., tjl. (se ovan), tjf. Svensson, E. D.

## Ingenjörer för distributionen (19).

Alrutz, E. T., för inspektioner, serviser och mätare; Gustafson-Gråle, G. J., för rörnätet; mottagningstid: 9—10 och 1—2.

## Ingenjör, verkstadsföreståndare (18).

Forsman, F. A., för mätare- och mekaniska verkstaden vid distributionen.



## IV. Konstruktör (16).

Isaksson, J. O.

Två *extra ingenjörer* (4,800—4,500 kr.),  
en *ritare* (4,800 kr.), två *ritbiträden* (7).

*Föreståndare för laboratoriet*  
(gemensamma med hälsovårdsnämnden; avlönin-  
gar se sid. 139 och 140).

Sondén, K. G. A. (kemiska avd.); Huss, H. A.  
(biologiska avd.).

Två *laboratoriebiträden* (4,200—3,000 kr.)

## Bokhållare (18).

Hagberg, J. T. F., kamrerare, föreståndare för  
bokföringsavdelningen.

*Föreståndare vid kontoret för debi-  
tering av vatten- och renhållnings-  
avgifter* (18).

Ekebohm, N. K. K.

## Förrådsförvaltare (18).

Ljungström, G. J. N.

## Bokhållare (17).

Enblom, K. J. E.; Erikson, T. K. I. (vid debi-  
teringskontoret).

## Bokhållare (15).

Flagstad, C. A. E.; Lundgren, C. A.

## Förste vaktmästare (7).

Moberg, K. G. E.

En *förrådsföreståndare* (11), fyra *kontors-  
skrivare* (därav en vid debiteringskontoret) (11),  
två *kontorsskrivare* (9), nio *kontorsskrivare*  
(därav fyra vid debiteringskontoret) (7), två  
*extra bokhållare* (vid debiteringskontoret)  
(3,900 kr.), tre *extra kontorsskrivare* (3,240  
—2,280 kr.), fyra *extra kontorsskrivare*  
(2,100—1,620 kr.), en *extra telefonist* (1,620  
kr.), två *extra vaktmästare* (2,040—1,620  
kr.), ett *vaktmästarbiträde* (1,200 kr.).

## Övermaskinist (16).

Cederqvist, K. A.

En *biträdande övermaskinist* (15), två  
*verkmästare* (15), två *verkmästare* (14), en  
*förrådsverkmästare* (14), två *verkmästare*  
(12), tre *maskinister* (12), femton *distrikts-  
förmän* (9), tre *automobilförare* (7), två  
*extra maskinister* (4,800—4,140 kr.), tre  
*extra verkmästare* (4,800—3,540 kr.), ett  
*extra verkmästarbiträde* (3,180 kr.), sex *av-  
läsare* samt 300 *arbetare* (vid 1928 års början).

## Agronom

(gemensam med fastighetskontoret; se sid. 91).

Nisbeth, C. W. C:son.

## Jägmästare

(1,200 kr.).

Öhrström, C. A. (jfr sid. 92).

Två *skogvaktare* (3,300 kr.).

## Vattenledningsentreprenörer.<sup>1)</sup>

Arbete med nyanläggning, utsträckning, för-  
ändring eller reparation av till stadens vatten-  
ledningsverk ansluten vattenledning, får icke ut-  
föras av annan än den, som av industriverks-  
styrelsen antagits som entreprenör för dylika  
arbeten.

*Reglemente.* Bestämmelser rörande entre-  
prenörsrättigheter för vattenledningsarbeten i  
Stockholm med instruktion för antagna entre-  
prenörer, utfärdade av industriverksstyrelsen den  
2 maj 1924.

(Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entre-  
prenörer upptagna i kommunalkalenderns perso-  
nalavdelning.)

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.;  
t. Söder 54 25, Söder 89 06.

AB. Clausens gas- och vattenledningsaffär; Tunnel-  
gatan 16, C.; t. »Clausens».

AB. A. Conilt; Hjärnegatan 6, C.; t. 339 89,  
Kungsh. 10 75.

AB. Fahnehjelm & C:o; Luntmakaregatan 14, C.;  
t. 2 25, 2 38.

AB. M. Færden; Kungstengsgatan 10, Va.; t.  
Vasa 3 74, Vasa 4 51, Vasa 5 45.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.;  
t. »Gas, vatten och värme».

AB. Carl Hansson; Upplandsgatan 20, Va.; t.  
855 07, Vasa 58 11.

AB. Installationsfirman Sel; Sibyllegatan 49, Ö.;  
t. Östern. 73 18, 734 20.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; t.  
Norr 324 55.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrko-  
gata 2, C.; t. 57 44, Norr 57 44.

AB. C. J. Köhler; Birgerjarlsgratan 90, Va.;  
t. 160 32.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 40, Sö.; t.  
Norr 325 10.

AB. Knut Lundquist; Luntmakaregatan 27, C.;  
t. Norr 322 15.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24,  
C.; t. Norr 320 30.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23,  
C.; t. 3 03, Norr 46 09.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34,  
C.; t. »Axel Sjögren & C:o».

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, C.;  
t. »P. A. Sjögren».

AB. Söders rörledningsaffär; Södermannagatan  
11, Sö.; t. Söder 134 35, Söder 320 10.

Ahlsien & C:o; S:t Eriksgatan 31, C.; t. Kungsh.  
77 93.

Ahnor, Harald, Riddaregatan 17, Ö.; t. Norr  
324 15.

<sup>1)</sup> Dessa entreprenörer (med undantag av Rör-  
lednings- och installations-ab. S. J. F.; se nedan)  
äro även av gatunämnden godkända såsom av-  
loppsledningsentreprenörer (jfr sid. 258).



**Berggrens rörledningsaffär;** Sibyllegatan 41, Ö.; t. 709 80, Norr 42 20.

**Billmans fabriks- och handels-ab.;** Regeringsgatan 88, C.; t. 48 11.

**Bromma rörledningsaffär;** Alviksvägen 75, Äppelviken; t. Äppelviken 156 (endast inom Bromma).

**Bröderna Liljeblads rörledningsaffär;** Folkungagatan 94 (f. d. 16), Sö.; t. Söder 3 88.

**Bröderna Westerlunds rörledningsaffär;** Alviksvägen 27, Äppelviken; t. Äppelviken 9 32 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

**Carlsson, S. J., & C:o;** Stora Katrineberg 24, Liljeholmen; t. Liljeholmen 1 05 (endast inom Brännkyrka).

**Centrala rörlednings-ab.;** Sjalagårdsgatan 10, St.; t. Norr 152 10, Norr 189 10.

**Dahlgren, G. N.;** Döbelnsgatan 44, Va.; t. Vasa 10 13 (endast inom Bromma och Brännkyrka).

**Eriksson & Olsson;** Stockholmsvägen 35, Enskede; t. Enskede 10 50, Enskede 7 96 (endast inom Brännkyrka och Bromma).

**Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening u. p. a.;** Barnhusgatan 20, C.; t. Norr 320 35.

**Hammarsten, W. A.;** Karlshov, Örby, Älvsjö; t. Örby 58 (endast inom Brännkyrka).

**Hellman & Son;** Hornsgatan 145, Sö.; t. Söder 311 57.

**Johansson, J. L., & C:o;** Birgerjarlsgatan 106, Va.; t. 856 75, Norr 56 75.

**Jonsson, J. A.;** Liseberg 48, Älvsjö; t. Örby 2 04, Liseberg 46 (endast inom Brännkyrka).

**Korsners rörlednings-ab.;** Rådmanngatan 59, Va.; t. Vasa 142 90, Vasa 142 95.

**Lindéns rörlednings-ab.;** Kungsgatan 73, C.; t. 322 42, Kungsh. 35 28.

**Ljungberg, J. A., & C:o;** Sjalagårdsgatan 9, St.; t. 2 62, Norr 27 19.

**Lundin, Carl;** Loviseberg, Mälarhöjden; t. Mälarhöjden 3 13 (endast inom Mälarhöjden och Stureby).

**Lundquist, J., & C:o;** Döbelnsgatan 54, Va.; t. Vasa 1 77, Vasa 35 19.

**Netteberg, Fr.;** Skillinggränd 7, C.; t. Kungsh. 48 61.

**Pehrson, K.;** Klyftvägen, tomt 26, Kungsholms villastad; t. Ulvsunda 1 45 (endast inom Bromma).

**Rörlednings-ab. Montör;** Rensgatan 5, Va.; t. Vasa 138 72, Vasa 138 73.

**Rörlednings- och installations-ab. S. J. F.;** St Eriksgatan 35, C.; t. Kungsh. 46 98, Kungsh. 79 88.

**Sandholm, Sven, & C:o;** Regeringsgatan 50, C.; t. Norr 95 26.

**Widebergs, Sven, efterträdare, K. Elmén;** Blasieholmsgatan 3, C.; t. 50 46, Norr 74 06.

**Värmelednings-ab. Calor;** Arbetaregatan 32, C.; t. 340 31, Norr 62 84.

## Gas- och elektricitetsverken.

*Adresser, telefoner m. m.: se nedan.*

*Reglementen m. m.* Reglemente för begagnande av gas från Stockholms gasverk och reglemente för begagnande av elektrisk ström från Stockholms elektricitetsverk, antagna av stadsfullmäktige den 16 dec. 1912, med ändringar den 10 nov. 1924. Taxa för gas, levererad från Stockholms gasverk, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1923, med ändringar den 20 dec. 1927; enligt denna taxa utgör gaspriset f. n. 10 öre per kbm. (med rabatt för större förbrukning). Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1923, med ändringar den 20 dec. 1927; enligt denna taxa utgör priset per kw. för belysning 27 öre och för motorström 16 öre (med rabatt för större förbrukning). Stadsfullmäktige hava fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (d. 29 april 1912), till Råsunda (d. 16 juni 1913) och till Nya Hagalund (d. 29 juni 1914).

## Direktörskontoret.

(Gemensamt för båda verken.)

*Torsgatan 22, Va.; t. »gasverket»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.*

Alltsedan år 1909 har vid gas- och elektricitetsverken funnits ett för båda verken gemensamt direktörskontor, vilket haft till uppgift att handlägga vissa för verken gemensamma angelägenheter, såsom huvudbokföring, den centrala kassarörelsen, ärenden rörande kolköp och andra större affärsuppgörelser, personal- och lönefrågor m. m. Med den storlek verken numera fått, har emellertid denna gemensamhet i organisationen befunnits mindre fördelaktig. I anledning härav har med stadsfullmäktiges medgivande fr. o. m. år 1928 genomförts en uppdelning av huvuddelen av direktörskontorets arbetsuppgifter och personal på de båda verken. Den nedan angivna nya organisationen är dock tills vidare av provisorisk karaktär.

## Direktör

(20,000 kr.).

**Dahlander, R.** (förordn. t. o. m. <sup>30/6</sup> 1931); mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

## Aktuarie

(tilläggsarvode 600 kr.).

**Tegnér, U. W.,** bokhållare (18), tjl. (se sid. 232), *tj. Lindqvist, C. E. O.* (se sid. 235).

*F. n. vakanta befattningar, avsedda att indragas vid omorganisationens definitiva genomförande (jfr ovan).*

*Korrespondent och föreståndare för biproduktsförsäljningen (20), förrådsintendent (20), kassör (17), en bokhållare (15).*



# IV.

## Gasverket.

*Torsgatan 22, Va. (postgirokonto nr 60); t. »gasverket»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2. Beträffande biproduktsförsäljningens och Värtagasverkets adresser och telefoner m. m. se nedan.*

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam anläggning. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmanämnden. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Belysningen hade staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare överlåtit på ett gaslysningsbolag. Det dröjde till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gastillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket, Klaragasverket, till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärfvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till det nya verket, Värtagasverket, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början 1890 och fortgingo till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. I enlighet med av stadsfullmäktige fattade beslut har Värtagasverket sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats. Gasen tillverkas numera i kammarugnar, vilka som biprodukt giva en för värmeledningar särskilt lämplig koks. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket; verket nedlades definitivt hösten 1922. — En större administrationsbyggnad, som uppförts vid Torsgatan, togs i bruk år 1906.

*Stat år 1928.* Utgifter: 11,686,300 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,200,000 kr.); inkomster: 11,235,000 kr.

## Överingenjör (27).

Hultman, G. H. (förordn. t. o. m. 31/s 1930); mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

*Kontorschef*  
(8,100 kr.).

Tegnér, U. W. (se sid. 231); mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

## Bokföringskontoret.

*Förste bokförare* (18).

Widfond, S. A., kamrerare.

*Bokhållare.*

Särling, A. A. A. (17); Alsén, J. A. H., Hultström, F. G. (15).

En *extra bokhållare* (2,100 kr.).

## Kassakontoret.

*Förste kassör* (19).

Roggen, H. A.

*Bokhållare.*

Svensson, N. G. A. (17); Larsson, J. E., tjf. (se sid. 77) (15); Sabel, G. E. (13).

Ett *kassabiträde* (2,700 kr.).

## Kansliet.

Korrespondensavdelningen.

*Bokhållare* (17).

Larsson, C. J.

Fyra *stenografer* (7), ett *kontorsbiträde* (5), två *extra kontorsbiträden* (1,980 kr.).

*Registraturen.*

*Bokhållare.*

Forssell, K. G. (15); Schwartz, T. G., Nord, I. C. W. (13).

En *kontorsskrivare* (11).

*Förste vaktmästare* (7).

Johansson, F. A. O.

En *vaktmästare* (6), sju *expeditions-vakter*.

## Biproduktsförsäljningen.

*Torsgatan 24, Va. (postgirokonto nr 60); t. »gasverkets koks-försäljning»; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.*

*Kamrerare*  
(6,600 kr.).

Bengtsson, J. E. Y.; träffas säkrast 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

*Bokhållare* (17).

Carell, S. T.



*Bokhållare och kassör* (15).

Morén, O. W.

*Bokhållare.*

Håkansson, G. H. (15); Lindvall, J. V. A. (13).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,980 kr.).**Värtagasverket.***Värtan; t. 711 82, 729 51, 729 86, Norr 74 26, Norr 82 48; expeditionstid: 8,30—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 8,30—1,30.**Förste ingenjör för driften* (24)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 17, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Morén, K. E.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

*Ingenjörer för driften* (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Dahlin, O. B.; Fredriksson, V. J. V.

*Ingenjör för driften* (20).

Jeanson, K. B. H.

*Byråingenjör* (22).

Molin, A. G.

*Laboratorieföreståndare* (19).

Qvarfort, S. G.

Tre *kemister och laboranter* (4,800—3,300 kr.), fyra *ritare* (4,500—2,280 kr.), ett *ritbiträde* (2,280 kr.), en *laboratorievakt*.*Förste gasmästare* (17).

Ekman, O. G.

Tre *gasmästare* (15).*Förste verkmästare* (17).

Sjölund, K. J.; Danielsson, S. E.; Ström, G. A.

Två *verkmästare* (15).**Bokföringsavdelningen.***Kamrerare* (19).

Malmberg, E. K. G.

*Bokhållare.*

Idholm, K. G. (17); Gihl, C. I. E., Jaansson, K. B., Törngren, B. T. O. (15); Sköld, E. E. E., Andersson, V. G., Rehnberg, A. O., Johnsson, J. A. G. (13).

En *kontorsskrivare* (11), en *extra bokhållare* (4,200 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (3,300 kr.), två *expeditionsvakter*.**Förrädskontoret.***Förrädsförvaltare* (18).

Bergstrand, K. H.

*Bokhållare.*

Eklöf, E. A. (17); Strandberg, K. W. (15); Ericson, H. T. S. (13).

En *förrädsmästare* (13).Dessutom vid Värtagasverket: två *maskinister* (12), fem *förmän* (12), tio *förmän* (11), fem *förmän* (10), tre *förrädsvakter* (6) och sex *portvakter* (6) samt 230 *arbetare* (vid 1928 års början).**Distributionen.***Förste ingenjör* (24).

Lewin, R. C.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Byrå för tekniska utredningar.

*Byråingenjör* (22).

Danielson, A.

*Extra byråingenjör*  
(7,200 kr.).

Wennerbärg, P. A.

Fyra *ritare* (5,100—3,060 kr.).**Provköket.**

Torsgatan 26, Va.

*Hemkonsulent*

(3,300 kr.).

Andersson, f. Jönsson, Elina V.

**Bokföringsavdelningen.***Bokhållare.*

Ahrfelt, K. H. (17); Harlén, C. G. (13).

En *extra bokhållare* (2,100 kr.).**Rönräts- och gatubelysnings-  
avdelningen.***Ingenjör* (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Hybbinette, N. F.

*Förste verkmästare* (17).

Johansson, A. G.

Två *verkmästare* (15).*Bokhållare* (13).

Stenberg, N. G.

En *kartritäre* (4,800 kr.).**Installations- och verkstadsavdel-  
ningen.***Ingenjör* (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 2,000 kr., bostad, värme och lyse).

Cederström, E. B.



## IV. Extra ingenjör för ackvisition

(7,200 kr.).

Holmgren, G. M.

*Förste verkmästare* (17).

Karlsson, K. L.; Södergård, E. E. E.

*Bokhållare* (17).

Gillstedt, A. H.

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), en *kontorsskrivare* (7), ett *kontorsbiträde* (5).

Norra utställningen.

*Kungsgatan 54, C.; t. »gasverket»; utställningen hålles öppen 9—5.*

Södra utställningen.

*Västra Slussgatan, Sö.; t. »gasverket»; utställningen hålles öppen 9—5.*

Mätare- och kontrollavdelningen.

*Ingenjörer.*

Larson, J. V. (19); Schylow, T. E. (18).

*Förste verkmästare* (17).

Stenberg, C. F. L.

En *verkmästare* (15).

*Bokhållare* (13).

Nilsson, G. D.

En *extra bokhållare* (4,200 kr.).

Förrådskontoret.

*Förrådsförvaltare* (18).

Rossing, C. A. E.

*Bokhållare.*

Bergschöld, F. E. (17); Nyström, J. D. (15); Fredrikson, E. G., Samuelson, K. A. W., Berg, I. J. (13).

En *förrådsmästare* (13).

Avdelningen för avläsning och uppboord.

*Uppboordschef* (19).

Sirfeldt, C. A.

*Bokhållare* (17).

Jörne, T. (räkningskontoret); Ekstrand, G. M. (avläsning och inkassering); Schönhult, S. I. M. (expedition).

*Bokhållare.*

Anderson, E. V., Jönsson, E. W. (15); Keyser, F. R., Fröding, V. K. H., Broman, I. R., Johanson, G. V., Fagerström, J. V., Carlsson, S. V., Widegren, E. M. (13).

Fyra *extra bokhållare* (4,500—2,100 kr.), två *kontorsskrivare* (9), fyra *kontorsskrivare* (7), fem *kontorsbiträden* (5), ett *extra kontorsbiträde* (1,980 kr.).

Tre *uppboordsförman* (12), tre *central-uppboordsmän* (11), trettonio *uppboordsmän* (10), sex *extra uppboordsmän* (3,900—2,160 kr.), en *förman* (11), sex *förman* (10), tre *förman* (9), en *extra förman* (3,660 kr.), ett *utställningsbiträde* (3,660 kr.), en *värmelednings-skötare och reparatör* (7), två *automobilförare* (7), två *förrådsvakter* (6), en *klockvakt* (5), tre *portvakter* (5), två *extra telefonister* (2,580—2,340 kr.), sex *expeditionsvakter* samt 249 *arbetare* (vid 1928 års början).

## Elektricitetsverket.

*Adresser, telefoner m. m.: se nedan (postgirokonto nr 80); expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.*

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, framlade gasverksstyrelsen i oktober 1889 förslag till anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Norrmalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor, men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 1 december 1889. Sedan tomten nr 6 i kv. Hästen (Regeringsgatan 38) blivit inköpt, anslögs stadsfullmäktige den 19 december 1890 medel för anläggningens utförande. Den 1 september 1892 öppnades Brunkebergverket — såsom stationen kallades — officiellt, och voro då 1,024 glödlampor inkopplade. Verket utvidgades sedermera väsentligt i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna och ombyggdes verket till enbart understation.<sup>1)</sup>

Den 1 juni 1900 biföll stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela staden måtte kunna förses med elektrisk ström för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk i Hjorthagen — den blivande elektriska huvudstationen vid Värtan — med därtill hörande understationer och ledningsnät.

Det nya elektricitetsverket vid Värtan med dess understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången levererades från Tulestationen. Kronobergsstationen började sin verksamhet den 14 oktober s. å. och Katarinastationen den 3 november s. å. Till Brunkebergverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november s. å. Djurgårdsstationen färdigbyggdes 1906,

<sup>1)</sup> Stadsfullmäktige hava genom den 20 febr. 1928 godkända avtal dels försålt den för Brunkebergstationen f. n. i anspråk tagna fastigheten (kv. Hästen nr 6) (med tillträde för köparen den 1 okt. 1931), dels förvärvat tvenne närbelägna fastigheter (kv. Torsken nr 14 och 20), vilka äro avsedda att disponeras för uppförande av en ny och utvidgad understation i den gamlas ställe.



Enskedestationen 1911, Nybohovsstationen och Lillsjöstationen 1914, Östermalmsstationen 1925 samt Högalidsstationen 1926. Värtaelektricitetsverket, som år 1903 hade en maskineffekt av 4,400 hkr, har sedan dess successivt utvidgats, så att maskineffekten vid 1927 års slut var c:a 90,000 hkr.

Under år 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av c:a 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Arbetet med verkets utbyggande påbörjades 1912, och den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm. År 1921 avslutades hela utbyggnaden. Untraverket kan nu med sina fyra turbiner å 10,000 hkr av Dalälvens vattenkraft uttaga 40,000 hkr för överförande till Stockholm. Kostnaden för anläggningen i dess helhet har uppgått till 27,489,987.78 kr.

På grund av det under senare tid alltmer ökade behovet av elektrisk energi för olika ändamål har det emellertid visat sig, att Untraverket inom relativt få år ej längre torde kunna tillgodose Stockholms hela behov av vattenkraft. För att tillsäkra staden möjlighet att fylla dess framtida behov i detta hänseende inköpte staden 1920 den i Indalsälven belägna Svartålsforsen för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. Fullt utbyggd och efter vissa sjöregleringar beräknas Svartålsforsen kunna lämna 60,000 hkr.

På grund av ändrade konjunkturförhållanden har emellertid Svartålsforsens utbyggande måst uppskjutas till en senare tidpunkt. För att täcka det hastigt växande behovet av elektrisk energi beslöt stadsfullmäktige den 31 maj 1926 i stället att tillsammans med Sandvikens järnverksaktiebolag bygga den nedanför Untraverket i Dalälven belägna Lanforsen. För detta ändamål bildades den 18 juni 1926 ett bolag, Lanforsens kraftaktiebolag, i vilket Stockholms stad ingått som delägare med  $\frac{2}{3}$  och Sandvikens järnverksaktiebolag med  $\frac{1}{3}$  av aktiekapitalet. Fallet är avsett att utbyggas successivt; elektricitetsverket beräknas efter första utbyggnaden där kunna erhålla 12,600 hkr. samt, när fallet är fullt utbyggt, 32,600 hkr. Lanverket beräknas kunna tagas i bruk senast år 1932. Stockholms stad har tecknat aktier för 3,000,000 kr. i Lanforsens kraftaktiebolag och har dessutom förbundit sig att tillsammans med Sandvikens järnverksaktiebolag teckna borgen intill ett belopp av 9,300,000 kr. för de lån, som av det nya bolaget behöva upptagas för kraftanläggningens utförande.<sup>1)</sup>

<sup>1)</sup> I samband med godtagande av vissa av särskilt tillkallade sakkunniga föreslagna ändrade principer för distribution av elektrisk energi inom staden (successiv övergång från 25- till 50-periodig ström och införande i större omfattning av växelström i stället för likström) (jfr Bih. 1927: nr 49) beslöt stadsfullmäktige den 20 febr. 1928 bevilja medel till ytterligare avsevärda utvidgningar och nyanläggningar vid elek-

Beträffande Dalälvens regleringsförening u. p. a. och Indalsälvens regleringsförening u. p. a. se sid. 342.

Stat år 1928. Utgifter: 21,621,100 kr. (därav att täckas med lånemedel 5,688,000 kr.); inkomster: 18,373,000 kr.

### Överingenjör (27).

Forssblad, N. R. (förordn. t. o. m.  $\frac{30}{9}$  1932); Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket»; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

### Biträdande överingenjör (tilläggsarvode 900 kr.).

Richson, E. H., förste ingenjör (se nedan); Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket»; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

### Räkenskaps- och kassakontoret.

Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».

### Kontorschef (22).

Kihlström, O.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

### Bokföringskontoret.

### Förste bokförare (18).

Edholm, J. A., kamrerare.

### Bokhållare.

Bergwall, C. T. (17); Lindström, V. R. A., Fagerell, J. V. W., Nyström, K. T. (15); Eriksson, N. G. J., Guldbrand, S. G. (13).

En extra bokhållare (3,300 kr.), en expeditionsvakt.

### Kassakontoret.

### Kassör (17)

(tilläggsarvode 690 kr.).

Carlsson, A. T.

### Bokhållare.

Ullman, P. R. (17); Helligren, H. M. (13).

En extra bokhållare (4,200 kr.), en expeditionsvakt.

F. n. vakant befattning, avsedd att indragas (jfr ovan sid. 231).

Kamrerare (19).

### Kansliet.

Tulegatan 13, Va., t. »elektricitetsverket».

### Bokhållare (18).

Lindqvist, C. E. O., aktuarie, tjl. (se sid. 231), t.jf. Gustafsson, K. F. (se nedan).

tricitetsverket (beräknad totalkostnad 11,648,000 kr., varav för 1928 anvisades 5,408,000 kr.), avseende bl. a. utvidgningar av Värtaverket och vissa understationer, kraftledning Lanverket—Stockholm samt transformatorstationer vid Värtan och Skanstull. Å sistnämnda plats torde framdeles även ett nytt ångkraftverk komma att uppföras.



**Iv.**

*Bokhållare.*

Gustafsson, K. F., tjl. (se ovan) (15); Alsén, E. D. J., Pettersson, E. H., Gilljam, E. W. (13).

Tre stenografer (7), ett extra biträde (3,420 kr.), nio extra stenografer, kontorsbiträden och telefonister (2,280—1,680 kr.), fyra expeditivsvakter.

**Driften.**

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

*Förste ingenjör (24).*

Richson, E. H., biträdande överingenjör (se ovan).

*Driftchef vid understationerna (22).*

Andreasson, E. M.

*Ingenjör (20).*

Dahl, A. M.

*Extra ingenjörer*

(6,000—5,400 kr.).

Ryman, E. S.; Berg, O. T.

En konstruktör (5,700 kr.), fyra ritare (4,800—3,300 kr.).

*Förste verkmästare (17).*

Nilsson, K. E.

Fyra verkmästare (15), två extra verkmästare (5,100 kr.).

**Untraverket.**

*Postadress: Orrskog; t. Tierp 57.*

*Driftchef (22).*

Hollstein, J. A. G.

*Förste verkmästare (17).*

Hammarlund, K. A.

*Övermaskinist (17).*

Hedling, K. K.

*Bokhållare (17).*

Vakant, tjjf. Blom, E. H., bokhållare (13).

En extra bokhållare (4,530 kr.), en förrådsförmän (10) (vakant), ett extra verkmästarebiträde (3,480 kr.), en expeditivsvakt.

**Värtaverket.**

*Värtan; kontoret: t. 744 23, 744 24; maskinrummet: t. 744 47.*

*Driftchef (22).*

Lindblad, B. E.

*Ingenjör (20)*

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 14, konjunkturtillägg 1,000 kr., bostad, värme, lyse och planteringsland).

Holmberg, K. R.

*Extra ingenjörer*

(6,900—4,500 kr.).

Larsson, K. E.; Gustavsson, F. H.; Fixén, O. V.;

Svedblad, P. T.

*Övermaskinist (17).*

Schjörling, Y. G.

*Förste verkmästare (17).*

Råman, C. A.

Tre biträdande övermaskinister (15), en extra verkmästare (5,100 kr.).

*Bokhållare.*

Ström, N. D. (17); Holmgren, K. A., tjl. (se sid. 73) (15); Trotter, J. K., Broström, T. (13).

En extra kontorsskrivare (2,280 kr.), en förman (10) (vakant), en förrådsförmän (10), ett verkmästarebiträde (8), en extra förråds-vakt (2,880 kr.), ett extra verkmästarebiträde (2,640 kr.), en portvakt (4), en extra portvakt (780 kr.), en expeditivsvakt.

**Tulestationen.**

*Tulegatan 9 & 11, Va.; t. 136 84, Norr 197 57.*

Fyra stationsförmän (12).

**Brunkebergssstationen.**

*Regeringsgatan 38, C.; t. Norr 207 18.*

Fyra stationsförmän (11).

**Östermalmsstationen.**

*Styrmansgatan 48, Ö.; t. 760 53.*

Fyra stationsförmän (12).

**Kronobergsstationen.**

*Kungsholmsgatan 55—57, C.; t. Norr 167 06.*

Fyra stationsförmän (11).

**Katarinastationen.**

*Kapellgränd, Sö.; t. Söder 137 76.*

Fyra stationsförmän (12).

**Högalidsstationen.**

*Krummakaregatan 33, Sö.; t. Söder 314 57.*

Fyra stationsförmän (11).

**Djurgårdsstationen.**

*Djurgården, Ö.; t. Norr 48 23.*

Två stationsförmän (10).

**Enskedestationen.**

*Enskede; t. Söder 334 43.*

Fyra stationsförmän (10).

**Nybohovsstationen (Brännkyrka).**

*Liljeholmen; t. Söder 348 90.*

Fyra stationsförmän (10).

**Lillsjöstationen (Bromma).**

*Lillsjönäs, Ulvsunda; t. Norr 8 20.*

Fyra stationsförmän (10).

Dessutom för driften: tjugusex maskinister (12) (därav sex åtnjuta tilläggsarvode å 240 kr. för tjänstgöring som maskinistförmän samt en är tjl. och förordn. som extra verkmästare), tre extra maskinister (3,540 kr.), nio elektro-maskinistförmän (12), tre stationsförmän (12) (därav två tjl. och förordn. som konstruktör, resp. extra verkmästare), fyra förmän (12)



(därav en tjl. och förordn. som extra verkmästare), en *stationsförmän* (11), en *förmän* (11) (vakant), två *batteriförmän* (10), två *förmän* (10), fyrtioåtta *elektromaskinister* (9) samt 295 *arbetare* (vid 1928 års början).

### Distributionen.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

#### Förste ingenjör (24).

Wallér, C. H. (t. o. m. <sup>30</sup>/<sub>9</sub> 1928); mottagnings-tid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

#### Ingenjör (20)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Klingberg, K. Hj.

#### Ingenjörer (19).

Dalén, G. E. A.; Egnell, E. A.

#### Extra ingenjörer

(6,840—3,600 kr.).

Lundberg, T.; Wrangel, H. W.

#### Förste verkmästare (17).

Bergqvist, S. E.

En *verkmästare* (15), en *extra verkmästare* (3,900 kr.), ett *verkmästarebiträde* (8), ett *extra verkmästarebiträde* (2,880 kr.).

#### Bokhållare (18).

Sundstrand, G. D.

#### Bokhållare.

Spång, P. E., tjl. (se sid. 73), Mathson, L. A. W. (17); Grandell, J. G., Wirén, C. G. L. (15); Kristoffersson, J., Holmberg, O. G:son, Wisell, E. B., Lanbert, C. G. L., Karlén, K. H. H. (13).

Fyra *extra bokhållare* (4,200—2,100 kr.), ett *kontorsbiträde* (5), sex *extra kontorsbiträden* (1,980—1,860 kr.), sex *expeditions-vakter*.

### Ledningsnäten.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

#### Förste ingenjör (24).

Laurell, K. J.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

#### Ingenjör (20).

Block, J. L.

#### Ingenjör (19)

(nuv. inneh. kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13, konjunkturtillägg 1,500 kr., bostad, värme och lyse).

Ringström, R. G.

#### Extra ingenjör

(5,400 kr.).

Holmqvist, E. T.

#### Förste verkmästare (17)

(personligt lönetillägg 600 kr.).

Ohrling, A. W.

Två *verkmästare* (15) (dessutom personligt lönetillägg 450 kr.).

#### Bokhållare.

Ramberg, J. S. (15); Palmberg, C. G. L. (13).

Fem *ritare* (4,200—3,540 kr.).

Dessutom vid ledningsnäten: tre *förmän* (12), en *förmän* (11), två *förmän* (10), två *extra förmän* (4,400—3,420 kr.), två *verkmästarebiträden* (8), ett *extra verkmästarebiträde* (2,400 kr.) samt 140 *arbetare* (vid 1928 års början).

### Byrå för tekniska utredningar.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

#### Byråingenjörer (22).

Widström, A. D.; Erikson, E.

#### Extra byråingenjör

(6,840 kr.).

Dahlgren, F. A.

En *konstruktör* (6,000 kr.), två *ritare* (3,600 kr.).

### Verkstäderna.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

#### Verkstadsingenjör

(6,000 kr.).

Hogen, K.

#### Förste verkmästare (17).

Vakant, tjl. Andersson, A. L.

Två *verkmästare* (15), en *förmän* (12), två *förmän* (11), en *förmän* (10), ett *verkmästarebiträde* (8), en *automobilförare* (7), en *extra automobilförare* (3,300 kr.), en *värmeledningsskötare och reparatör* (7), en *portvakt* (4), en *extra portvakt* (780 kr.) samt 150 *arbetare* (vid 1928 års början).

### Ackvisitionsavdelningen.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

#### Ingenjör

(för ackvisition och i samband därmed stående utredningar) (högst 8,100 kr.).

Rahm, C. O.

#### Utställningen.

*Regeringsgatan 38, C.; t. 66 27, Norr 10 02; utställningen hålles öppen 10—5 (lördagar och helgdagsaftnar 10—4).*

#### Föreståndare

(6,300 kr.).

Nissar, J. W., förmän (se nedan).

Tre *biträden* (4,200—1,620 kr.).



# IV.

## Uppbördsavdelningen.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

### Uppbördschef (19).

Eckerström, L. A.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

#### Kontraktsteckning.

#### *Bokhållare.*

Österman, G. H. (17); Millstein, O. F. M. (13).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), en *uppbördsman* (10) (för inkassering av depositioner), en *expeditionsvakt*.

#### Avläsning.

#### *Bokhållare.*

Ericsson, G. E. (17); Kjellqvist, F. J. H. (15).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), sex *förmän* (12) (däraf en tjf.; se ovan), sjutton *uppbördsmän* (10), sjutton *extra uppbördsmän* (3,660 kr.), två *expeditionsvakter*.

Debitering och inkassering av strömavgifter.

#### *Bokhållare.*

Östervall, C. J. (17); Wetzdorff, K. E. B. (15); Rydberg, W. O., Biriell, E. P. V., Möller, E. O. V., Molin, G. P., Westerlund, G. A. V. (13).

Six *extra bokhållare* (4,200—3,600 kr.), en *kontorsskrivare* (9), två *kontorsskrivare* (7), åtta *kontorsbiträden* (5), nio *extra kontorsbiträden* (2,820—1,680 kr.), en *centraluppbördsman* (11), tjugutva *uppbördsmän* (10) (däraf en vakant och en tjf.), fem *extra uppbördsmän* (3,960—3,660 kr.) (däraf två tjf. och förordn. som ord. uppbördsmän), två *expeditionsvakter*.

Inbetalning av strömavgifter och inkassögöromål utanför den vanliga inkasseringen.

#### *Bokhållare.*

Gustafsson, K. G. A. (17); Löfgren, K. R. (13).

Fyra *extra bokhållare* (3,600—2,100 kr.), tre *centraluppbördsmän* (11), en *expeditionsvakt*.

#### Förrådskontoret.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

### *Förrådsförvaltare* (19).

Stenrot, J. A. T.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

#### *Bokhållare* (17).

Vakant, tjf. Svartengren, C. A., bokhållare (15), förrådsförvaltarens assistent; Eriksson, K. E. M.

#### Inköpsavdelningen.

#### *Bokhållare* (15).

Thunholm, D. N. V.

#### Räkningsavdelningen.

#### *Bokhållare* (13).

Söderberg, K. S.; Eriksson, E. H.

Ett *extra kontorsbiträde* (1,980 kr.).

#### Bokföringsavdelningen.

#### *Bokhållare* (15).

Söderlind, R. D.; Trotz, G.; en vakant, tjf. Lagerquist, K. H., bokhållare (13).

Två *expeditionsvakter*.

#### Förråden.

#### Huvudförrådet.

En *förrådsmästare* (13), två *förrådsvakter* (6).

#### Värtaförrådet.

Se Värtaverket.

#### Untraförrådet.

Se Untraverket.

## Husbyggnadsavdelningen.

*Tulegatan 13, Va.; t. »elektricitetsverket».*

### *Arbetschef*

(12,000 kr.).

Hansson, A. G.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

### *Arkitekt*

(7,920 kr.).

de Frumerie, G.

### *Byråingenjör*

(7,560 kr.).

Olsson, G. I.

### *Byggnadsingenjörer*

(6,600—6,000 kr.).

Andersson, G. N.; Barke, K. F.; Eigert, R. E.

### *Byggmästare*

(6,500 kr.).

Hultman, C. V.

En *verkmästare* (4,200 kr.), fem *ritare* (4,440—2,700 kr.), samt 84 *arbetare* (vid 1928 års början).

## Belysning av gator och allmänna platser.

Gas- och elektricitetsverken ombesörja belysningen av gator och allmänna platser. Belysningen sker dels med gas, dels med elektricitet och dels med fotogen. Antalet för gatubelysningen avsedda lyktor utgjorde vid 1928 års ingång: gaslyktor 5,105 st., fotogenlyktor 54 st. och elektriska lyktor 8,463 st.

Lykttändarpersonalen ombesörjer gas- och oljebelysningen; den elektriska belysningen, som fändes och släckes medelst automatiska anordningar, skötes av elektricitetsverkets montörer. Staden är in-







# IV.

**Netteberg, Fr.;** Skillinggränd 7, *C.*; t. Kungsh. 48 61.  
**Pehrson, K.;** Klyftvägen, tomt 26, Kungsholms villastad; t. Ulvsunda 1 45 (endast inom Bromma).  
**Rörlednings-ab. Montör;** Rensgatan 5, *Va.*; t. Vasa 138 72, Vasa 138 73.  
**Rörlednings- och installations-ab. S. J. F.;** S:t Eriksgatan 35, *C.*; t. Kungsh. 46 98, Kungsh. 79 88.  
**Sandholm, Sven, & Co.;** Regeringsgatan 50, *C.*; t. Norr 95 26.  
**Sylvan, Herman;** Jakobsbergsgatan 27, *C.*; t. Norr 95 26.  
**Wahlgren, G. H.;** Spånga; t. Spånga 3 61 (endast inom Sundbyberg).  
**Widebergs, Sven, Efr., K. Elmén;** Blasieholmsgatan 3, *C.*; t. 50 46, Norr 74 06.  
**Värmelednings-ab. Calor;** Arbetaregatan 32, *C.*; t. 340 31, Norr 62 84.

## Elektricitetsverkets installatörer.

Arbete med nyanläggning, utsträckning, förändring eller reparation av till stadens elektricitetsverk anslutna elektriska ledningar och apparater får icke utföras av annan än den, som av industriverksstyrelsen antagits som installatör för dylika arbeten. Installatörer äro av två slag, *entreprenörer* och *installationsmästare*. Entreprenör äger rätt att utföra alla slag av installationsarbeten; installationsmästare däremot endast sådana arbeten av mindre omfattning (jfr nedan).

**Reglemente.** Bestämmelser rörande installatörsrättigheter för Stockholms elektricitetsverk, antagna av industriverksstyrelsen den 27 febr. 1923, med ändringar den 26 aug. 1927.

(Firmainnehavarna äro ej i egenskap av installatörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

## Entreprenörer.

Efter arbetstidens slut kunna fel anmälas till *elektriska entreprenörernas central-ställen för felanmälningar*: t. Norr 131 26, Vasa 107 66, Kungsh. 62 81, Kungsh. 63 68, Söder 306 43, Ålsten 3 40.

**A. E. G., Elektriska ab.,** filial i Stockholm; Sveavägen 21, *C.*; t. »A. E. G.».  
**Ahlsons elektriska ab.;** Birgerjarlsgatan 31, *C.*; t. Norr 328 85.  
**Allmänna svenska elektriska ab.;** Klarabergsgatan 21, *C.*; t. »Asea».  
**von Brömssen, Adolph, Ingenjörfirma;** Kungsgatan 56, *C.*; t. 114 64 (endast för hissar).  
**Elektriska bolaget Poijes & Wettermark;** Regeringsgatan 31, *C.*; t. 25 07, 25 08.  
**Fackföreningarnas byggnadsproduktion, förening u. p. a.;** Barnhusgatan 20, *C.*; t. Norr 320 35.

**Graham Brothers ab.;** Norr Mälarstrand 34, *C.*; t. »Graham Brothers».  
**Heilborns, A., elektriska ab.;** Drottninggatan 55, *C.*; t. 16, 17.  
**Installationsfirman Sel, ab.;** Sibyllegatan 49, *Ö.*; t. 734 20, Östern. 73 18.  
**Järnhs elektriska ab.;** Malmstorgsgatan 8, *C.*; t. Norr 326 60.  
**Luth & Roséns elektriska ab:s filial;** Drottninggatan 10, *C.*; t. Norr 108, Norr 3 80, Norr 3 81.  
**Löfquists, Hjalmar, elektriska ab.;** Birgerjarlsgatan 23, *C.*; t. Norr 320 00.  
**Rhodin, Bernt, ab., Ingenjörfirma;** Tunnelgatan 20 A, *C.*; t. 139 29, Norr 135 99.  
**Rudhammar & Co., Elektriska ab.;** Kungsgatan 56, *C.*; t. 105 36, Norr 46 24.  
**Siemens-Schuckert, Elektriska ab.;** Kaptensgatan 6, *Ö.*; t. »Siemens-Schuckert».  
**Skandia, Elektriska ab.;** Tunnelgatan 14, *C.*; t. Norr 326 30.  
**Småindustrier, ab.;** Klevgränd 2, *Sö.*; t. Söder 15 16, Söder 71 62.  
**Werdenhoffs elektriska ab.;** Biblioteksgatan 9, *C.*; t. 44 27, 44 28.

## Installationsmästare.

Installationsmästare äger endast rätt att utföra installationsarbete å anläggningar, som huvudsakligen äro avsedda för belysning och endast omfatta tvåledareanläggningar för 220 volt likström eller enfasanläggningar för lågspänd växelström.

**Björk, I. G. L.;** Smedslättstorget 55, Smedslätten; t. Äppelviken 13 25.  
**Ericson, C. E.;** Fleminggatan 67, *C.*; t. Kungsh. 8 21.  
**Eriksson, E. A.;** Folkungagatan 95, *Sö.*; t. Söder 301 54.  
**Fredriksson, J.;** Karlbergsvägen 36, *Va.*; t. 855 57, Norr 62 57.  
**Gustafsson, G. W.;** Vegagatan 3, *Va.*; t. Vasa 37 71.  
**Hjelmström, E. A.;** Hornsgatan 19 B, *Sö.*; t. Söder 39 78, Söder 339 78.  
**Jansson, K. A.;** Roslagsgatan 54, *Va.*; t. Vasa 151 44.  
**Karlsson, K. E.;** Grevgatan 29, *Ö.*; t. 739 87.  
**Lennström, E. V.;** Stora Nygatan 23, *St.*; t. Norr 165 83, Norr 91 60.  
**Lundberg, C. J. I.;** Årstadal 14, Liljeholmen; t. Liljeholmen 2 03.  
**Lundh, B. H.;** Ringvägen 14, *Sö.*; t. Söder 305 39.  
**Nilsson, P.;** Stockholmsvägen 47, Enskede, t. Enskede 1, Enskede 10 93.  
**Nordling, K. G.;** Skånegatan 47 (Götgatan 71), *Sö.*; t. Söder 35 84.  
**Råhlén, Seth;** Hornsgatan 37, *Sö.*; t. Söder 30 32, Söder 134 90.



## Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

### Hamnstyrelsen.

*Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16, Sö.; t. »hamnstyrelsen». Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri onsdag kl. 7,30 e. m.*

I gamla tider ägde Stockholm en hamnstyrelse, »kommitterade för börs-, hamn- och brobyggnader». Senare hava frågor rörande stadens hamnväsende handlagts av drätselnämnden efter dess upprättande år 1864. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avsågs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att till-sätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag har ny instruktion för hamnstyrelsen utfärdats den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda, kungl. maj:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot (jfr nedan).

Hamnstyrelsen handhaver skötseln av sta-

dens hamnväsen; det åligger den i sådant avseende att omhänderhava hamnrörelsens drift och sända tillse, att för trafiken upplåtna delar av hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar på ändamålsenligt sätt användas till handels och sjöfartens bästa; att sörja för, att såväl tullhamnen som frihamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar underhållas i det skick, trafiken kräver, att handels och sjöfartens behov av nya anläggningar bliva till godosedda samt att de utredningar, som härför erfordras, bliva verkställda; samt att tillse, att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhava till hamnväsendet hörande uppbörd och ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrödda förvaltningen.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av kungl. maj:t, en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av kungl. maj:t och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter välja stadsfullmäktige fyra suppleanter. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande.

Hamnstyrelsen biträdes vid skötseln av stadens hamnväsende av hamndirektören, vilken äger närvara vid styrelsens sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Enahanda befogenhet tillkommer avdelningsföreståndare (se nedan) med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredrages.

Hamndirektören, som har ledningen av och överinseendet över hamnrörelsens och hamnen, ävensom hamnväsendets förvaltning med därtill hörande uppbörd och räkenskaper, äger avgöra ärenden av löpande natur samt i övrigt ärenden av mindre vikt.

De hamnstyrelsens åliggande uppgifterna handläggas under hamndirektören å tre avdelningar, nämligen hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt kameralavdelningen, innefattande styrelsens expedition och räkenskapsavdelning samt hamnkassakontoret.

Styrelsens räkenskaper och förvaltning granskas årligen av tre utav stadsfullmäktige utsedda revisorer.



HS.

Stockholms hamn utgöres av de hamnanläggningar och vattenområden, som äro belägna inom Stockholms hamnområde, vars gränser äro av kungl. maj:t fastställda den 27 sept. 1878, 15 juli 1881, 1 mars 1912, 14 febr. 1919, 1 febr. 1924 och 3 febr. 1928. Hamnen består av två huvuddelar, tullhamnen och frihamnen. Den förra förvaltas av hamnstyrelsen, den senare beträffande anläggningar och byggnader av hamnstyrelsen men i avseende å själva rörelsen av Stockholms frihamnsaktiebolag (se sid. 304). Stockholms hamn har en kajsträcka av 16,892 m., vartill komma bryggor för lustbåtar med en sammanlagd längd av 2,846 m. Hamnens vattenområde omfattar c:a 1,500 har (jfr sid. 433), dess markområde 143,7 har. Sammanlagda golvarealen av i hamnen uppförda varuskjul, magasin och tullbyggnader utgör 85,180 kvm. Hamnens järnvägsspår och kranspår hava en sammanlagd längd av resp 45,509 m. och 5,834 m. Hamnen har 98 kranar, vartill komma 20 kranar tillhörande järnvägsstyrelsen, elektricitetsverket och enskilda.

De senast utförda större anläggningarna inom hamnen äro Hammarbyleden med norra och södra Hammarbyhamnen samt frihamnen. Hammarbyleden är en för fartyg av högst c:a 5,75 meters djupgående avsedd farled mellan Saltsjön och Mälaren genom Hammarby sjö och Årstaviken till Liljeholmsviken med sluss vid Skanstull (Hammarbyslussen). Denna farled beslöts av stadsfullmäktige den 25 maj 1914 och påbörjades år 1917. Beträffande utförandet av de vid leden belägna hamnanläggningarna fattade stadsfullmäktige första gången b-slut den 18 mars 1.18. Hittills hava för arbetena med ledens utförande och i samband därmed stående hamn- och broanläggningar anvisats tillsammans 32,566,000 kr. Hammarbyleden öppnades den 1 maj 1926 provisoriskt för fartyg av intill 3 meters djupgående.

Frihamnen har anlagts enligt beslut av stadsfullmäktige den 28 juni 1917. Arbetena härmed hava omhänderhåfts av en särskild nämnd (se sid. 246). En första del av frihamnen öppnades för trafik den 10 okt. 1919. Den fullt utbyggda frihamnen överlämnades i fullbordat skick till Stockholms stad den 27 sept. 1926. Totalkostnaderna för anläggningen hava uppgått till 30,599,488:25 kr., varav för markhyra 618,610 kr. (Beträffande frihamnens drift se under Stockholms frihamnsaktiebolag, sid. 304.)

**Instruktioner.** Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 29 april 1921. Instruktion för hamndirektören, fastställd av hamnstyrelsen den 11 maj 1923. Instruktion för styrelsens sekreterare och ombudsman, fastställd av hamnstyrelsen den 4 jan. 1922.

**Stat år 1928.** Utgifter: 10,757,230 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,701,100 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1927 beviljade läne-

medelsanslag, 896,000 kr.); inkomster: 5,407,730 kr. (därav ersättning från statsverket 26,500 kr.).

## Hamnstyrelsens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

**Åkerman, G. R. J.**, borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar och fredagar, 11—12.

### Vice ordförande.

\***Edkvist, C. J.**, inspektör (som led. utsedd av stadsfullm.).

### Övriga ledamöter.

\***Kamph, A. O. L.**, direktör, stadsfullm. (utsedd av kungl. maj:t).

**Fagerlund, C. A. V.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

**Andersson, E. V.**, förrådsmästare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

\***Larsson, A. G.**, ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

**Petersson, K. G. A.**, föreståndare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

### Suppleanter.

\***Jacobsson, G. L.**, direktör (utsedd av kungl. maj:t).

**Ancher, K. M.**, direktör (utsedd av Stockholms handelskammare).

\***Forsman, F. V.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).

**Liander, M. E.**, grosshandlare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

\***Indebetou, E. A.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).

**Törnberg, A. O. Oson**, förste reparatör (utsedd av stadsfullm.).

## Hamnstyrelsens delegerade.

**Åkerman, G. R. J.; Edkvist, C. J.**

### Hamndirektör (29).

**Vinberg, S. W.** (förordn. t. o. m. <sup>30</sup>/<sub>4</sub> 1937); t. »hamnstyrelsen»; mottagningstid: 10—12.

### Sekreterare och ombudsman

(4,200 kr.).

**Nyström, E. G. V.**; t. »hamnstyrelsen»; mottagningstid: i regel 9—10 f. m.

## Hamnstyrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1927 års räkenskaper och förvaltning).

**Göthberg, J. A.**, hammästare.

**Lindahl, F. V.**, överpostiljon.

**Mossberg, K. W. R.**, civilingenjör, stadsfullm.



*Suppleanter:*

Broberg, W. T., ölutkörare.

Zander, B. I., kapten.

**Kameralavdelningen.**

*Expeditionen och räkenskapsavdelningen:*  
Katarinavägen 13 A, 3 tr., Sö.; t. »hamn-  
styrelsen» (9—5), Söder 348 02 (övriga  
tider); expeditionstid: 9,30—3, lördagar  
och helgdagsaftnar 9,30—2.

*Hamnkassakontoret:* Stadsgården 14—16,  
3 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen»; fartygs-  
klarering t. Söder 69 87; varudebitering t.  
Söder 69 88; expeditionstid: 9—5, lördag-  
gar under juni—aug. 9—3.

Kameralavdelningen, som består av styrelsens  
expedition och räkenskapsavdelning samt hamn-  
kassakontoret, förestås av hamnkamreraren,  
vilken närmast under hamndirektören ansvarar för  
hamnstyrelsens räkenskaper och kassaväsen även-  
som för dess taxe-, tull- och fastighetsärenden.  
Kameralavdelningen åligger bl. a. att öva tillsyn  
över att till styrelsens förfogande ställda medel  
användas i enlighet med givna föreskrifter, att  
handhava till hamnväsendet hörande uppbörd,  
att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper  
över den styrelsen anförtrodda förvaltningen  
ävenom att handlägga övriga ärenden av ekono-  
misk art samt att öva inseende över stadens till-  
verket upplåtna byggnader och handhava för-  
valtningen av till hamnen hörande byggnader,  
områden och annan egendom, i den mån detta  
ej åligger annan avdelning. Hamnkassakon-  
toret ombesörjer uppbörden av alla hamnen  
tillkommande avgifter med undantag av hamn-  
avgifter för den utrikes trafiken, vilka sistnämnda  
avgifter uppbäras av tullverket.

*Författningar.* Taxa å hamnavgifter i  
Stockholm för tiden t. o. m. år 1928, fastställd  
av kungl. maj:t den 12 sept. 1924. Överståthållar-  
ämbetets kungörelse ang. uppbörd av hamn-  
avgifter i Stockholms tullhamn den 5 jan. 1927.  
Instruktion för hamnkamreraren, fastställd av  
hamnstyrelsen den 11 maj 1923. Reglemente  
för Stockholms stads mätare och vägare, fast-  
ställt av överståthållarämbetet den 2 april 1903.  
Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd av  
överståthållarämbetet den 8 dec. 1927.

*Stat år 1928.* Utgifter: 480,300 kr.

**Hamnkamrerare (21).**

Gellerstedt, E. H. A.; t. »hamnstyrelsen» (9—5),  
Söder 319 92 (övr. tider); mottagningstid: 1  
—3.

**Uppbördsinspektör (19).**

Sundmark, N. W. A.; mottagningstid: 1—3.

**Bokhållare (18).**

Berggren, C. G. E.

**Kassör (17).**

Åberg, P.

**Hamnfogdar (14)**

(dessutom 2,100 kr. som ersättning för upphörd  
provision).

Hellman, J. A.; Anderson, K. A.; Bruzelius,  
A. G.; Österdahl, O. V.

**Bokhållare (13).**

Hedlund, W.; Ericsson, K. A.; Sundmark, O. F.

**Kontorsskrivare och registrator (11).**

Lundahl, f. Ekholm, G. E. V. (Gerd).

**Husbyggnadsingenjör**

(7,200 kr.).

Scheja, J. (se sid. 91).

**Förste vaktmästare (7).**

Bäckman, G. O.

Fem extra bokhållare (4,200—2,100 kr.),  
tre kontorsbiträden (5), fem extra kontors-  
biträden (2,280—1,980 kr.), en extra telefo-  
nist (2,160 kr.), en vaktmästare (6), två  
extra vaktmästarbiträden (1,980—1,620  
kr.), sju hamnfogdebiträden (8; dessutom pro-  
vision å av dem kontrollerad uppbörd), tre hamn-  
inkasserare (9), en extra hamninkasserare,  
en extra snickare (3,060 kr.).

**Hamnbyggnadsavdelningen.**

*Katarinavägen 13 A, 4 tr., Sö.; t. »hamn-  
styrelsen» (9—5); expeditionstid: 9—4.*

Hamnbyggnadsavdelningen, som förestås av  
överingenjören för hamnbyggnaderna,  
handhar såväl tullhamnens som frihamnens samt  
under hamnstyrelsens förvaltning ställda slussars,  
kanalers och andra vattenbyggnaders samt broars  
och varvs nybyggnad och underhåll.

*Instruktion.* Instruktion för överingenjören  
vid hamnbyggnaderna, fastställd av hamnstyrelsen  
den 11 maj 1923.

*Stat år 1928.* Utgifter (utom arbetsansla-  
gen): 297,180 kr.; inkomster: 1,080 kr.

**Överingenjör (26).**

Lundberg, K. A. (förfordnad t. o. m. <sup>30</sup>/<sub>6</sub> 1953); t.  
»hamnstyrelsen» (9—5), Söder 370 31 (övr.  
tider); mottagningstid: 1—4.

**Förste ingenjör (23).**

Sjödin, J.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder  
370 32 (övr. tider); mottagningstid: 2—4.

**Arbetschef för Hammarbyleden**  
(13,200 kr.).

Åberg, E. M. (se sid. 229); mottagningstid: 2—4.



HS.

*Ingenjörer* (21).

Nilsson, E. J., partiell tjl., tjf. Lidberg, D.; Semler, C.

*Maskiningenjör* (21).

Davidsson, O. W.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 348 13 (övr. tider).

*Ingenjörer* (18).

Adler, B. F.; Ekelöf, G. S.; Eriksson, E. E.

*Hamnbyggmästare* (16).

Tall, J. A.; Andersson, A. T.; Karlsson, K. A.

*Kranverkmästare* (16).

Nicklasson, A. V. E.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 348 13 (övr. tider).

*Varvsingenjör*  
(7,200 kr.).

Nilsson, E. E.

*Varvsbokhållare* (15).

Stahre, G. A.

*Extra ingenjörer*  
(9,600—5,100 kr.).

Anger, D. V. E.; Karlsson, A. A.; Wickert, K. A.; Hedström, E. A.; Bernell, S. M.; Bartoli, E. J. C.; Borgardt, K. A. A.; Nilsson, K. O. H.; Ideström, S. A. M.; Arvidsson, H. F.  
Fyra ritare (5,100—3,600 kr.).

Ett ritbiträde (7), ett kontorsbiträde (5), tre extra kontorsbiträden (3,060—2,580 kr.), ett extra ritbiträde (1,680 kr.), en vaktmästare (6); fyra verkmästare (14), en maskinistförmän (14), en maskinist (13), tre extra verkmästare (5,400—4,140 kr.), en förrådsförmän (5,100 kr.), en brädgårdsförmän (4,800 kr.), fyra kranförmän (4,500—3,660 kr.), två bogserbåtsbefälhavare (3,900 kr.), en mudderverksförmän (3,900 kr.), åtta verkmästarebiträden (4,140—3,180 kr.) samt 560 arbetare (vid 1928 års början).

**Hamnkontoret.**

Stadsgården 14—16, 2 tr., Sö.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 370 33, Söder 304 02 (övriga tider); expeditionstid: 8—6, lördagar och helgdagsaftnar 8—5, sönd- och helgdagar 9—11.

Hamnkontoret, vars huvudsakliga uppgift är att handhåva hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden, förestås av hamnkaptenen. Denne åligger sålunda i främsta rummet att ordna och öva tillsyn över trafikförhållandena i hamnen samt övervaka efterlevnaden av för hamnen gällande föreskrifter. Hamnmästarna handhåva med biträde av hamnförmännen under hamnkaptenen skötsel av hamnens drift, en var inom sitt distrikt.

Hamnlots åligger att, mot viss i taxa bestämd avgift, lotsa fartyg inom hamnområdet, föra fartyg till av hamnkaptenen anvisad ankarplats eller kaj och biträda med fartygs förläggning och förtöjning. Hamnlots åligger jämväl att, i vad på honom ankommer, vaka över efterlevnaden av hamnordningens föreskrifter och till hamnkaptenen anmäla iakttagna överträdelser. Av de hamnlotsar, som icke äro av tjänstegörsmål upptagna, skall åtminstone en vara att anträffa å hamnkontoret de tider på dagen, då detta hålles öppet.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnavdelningen, är inrättad för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se sid. 12). Hamnkaptenen och den honom underställda personalen åligger att biträda hamnpolisen vid utförandet av dess uppgifter.

*Författningar.* Hamnordning för Stockholm, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juni 1921, med ändringar den 28 okt. 1922, 25 aug. 1923, 1 febr. 1924 och 3 dec. 1926. Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av överståthållarämbetet den 18 febr. 1924. Instruktion för hamnmästarna, fastställd av hamnstyrelsen den 3 juli 1923. Instruktion för hamnförmännen, fastställd av hamnstyrelsen den 22 dec. 1924. Instruktion för hamnlotsarna, fastställd av hamnstyrelsen den 14 mars 1923. Taxa å hamnlotsavgifter inom Stockholms hamnområde, fastställd av överståthållarämbetet den 24 febr. 1923, med ändring den 4 nov. 1924. Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd av överståthållarämbetet den 31 dec. 1924. Särskilda taxor för uppläggning av gods i Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen den 26 nov. 1924.

*Stat år 1928.* Utgifter (utom driftkostnader): 188,785 kr.

*Hamnkaptenen* (21).

Holmer, C. O.; t. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 370 29 (övr. tider); träffas säkrast 1—3.

*Hamnmästare* (17).

Synnerholm, C. J. B. (hamnkontoret, Värtan, t. 740 24, Norr 94 60), träffas säkrast 9,30—11 och 3—5; Jäderholm, J. O., träffas säkrast 9,30—11 och 3—5; Hilding, G. L. E., träffas säkrast 10—12 och 3—5; tel. (för de båda sistnämnda) »hamnstyrelsen» (9—5).

*Bokhållare* (13).

Nilsson, B. A.

*Hamnlotsar*

(800 kr. jämte sportler).

T. »hamnstyrelsen» (9—5), Söder 370 30 (övr. tider).

Pettersson, G.; Åberg, G. M.; Wahlgren, G. E.; Westerberg, A. P. E.; Nordström, K. E.; Blomquist, S. A.



En *extra kontorsskrivare* (2,280 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (2,580 kr.), sexton *hamnförmän* (7) (samtliga hamnförmän åtnjuta dessutom provision å vissa influtna avgifter).

### Isbrytarfartygen.

T. 726 13.

Stockholms stad äger två isbrytarfartyg, »Isbrytaren I», som varit i verksamhet sedan år 1897, och »Isbrytaren II», som togs i bruk år 1915.

Enligt den 18 juni 1924 mellan staten och staden ingånget avtal i samband med anskaffandet av ett statens isbrytarfartyg äger staten bl. a. att — i likhet med vad även förut varit fallet — i fredstid, efter för varje gång mellan kungl. maj:t och hamnstyrelsen träffad överenskommelse, disponera Isbrytaren II, mot bestridande av kostnaderna för förbrukade materialier. För i avtalet gjorda åtaganden uppbär staden årligen under åren 1925—1944 från statsverket en ersättning av 26,500 kr.

### Befälhavare.

Hilding, G. L. E. (se ovan).

### Övermaskinist (16).<sup>1)</sup>

Vakant.

Tre maskinister (4,500—3,840 kr.). Övrig personal tillfälligt anställd.

### Varuhallarna.

Varuhallarna i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården; t. Söder 347 12; expeditionstid: 7—5.

*Författningar.* Hamnordning för Stockholm den 15 juni 1921, § 11. Instruktion för varuhallsföreståndaren i stora tullhuset i Stadsgården, fastställd av hamnstyrelsen den 26 nov. 1924. Ordningsföreskrifter för begagnande av varuhallar, källare samt varuskjul i Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen den 26 nov. 1924. Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer, i varuhallar och varuskjul eller källare i magasins- och tullbyggnader, fastställd av överståthållarämbetet den 31 dec. 1924.

<sup>1)</sup> Befattningen skall indragas fr. o. m. den 1 juli 1928.

### Varuhallsföreståndare (11).

Milton, J. E.

### Slussarna.

Slusskontoret vid Karl Johans torg.

*Skeppsbron 46, St.; t. 29 89; expeditionstider: jan. 7—6, febr. 8—5, mars 7—6, april—december hela dygnet (å söndagar dock ej under tiden 12 midn.—6 f. m. samt 12 midd.—10 e. m.).*

*Taxa m. m.* Taxa å avgifter för passerande av Stockholms sluss, gällande intill utgången av år 1928, fastställd av kungl. maj:t den 1 febr. 1924, med ändringar den 19 febr. och 3 sept. 1926. Ordningsföreskrifter för Stockholms sluss, fastställda av överståthållarämbetet den 14 febr. 1924.

*Stat år 1928.* Utgifter: 131,200 kr.; inkomster: 80,000 kr.

Slusskontoret vid Hammarbyslussen.

*Skanstull, Sö.; t. Söder 114 27; expeditionstider: vardagar 6 f. m.—10 e. m., sönd- och helgdagar 7—9 f. m. och 6—10 e. m.*

*Taxa m. m.* Hamnstyrelsen har beslutat, att gällande taxa och ordningsföreskrifter för slussen vid Karl Johans torg (se ovan) tills vidare skola tillämpas jämväl för Hammarbyslussen, dock med viss reduktion av avgifterna.

*Stat år 1928.* Utgifter: 66,650 kr.; inkomster: 60,000 kr.

Personal för båda slussarna och kontoren.

### Slussförmän (8).

Haglund, G. E.

Två *biträden* å slusskontoren (7), sju *slussvakter* (6), av vilka fyra tjänstgöra såsom *förmän*, sju *extra slussvakter* (3,210—2,610 kr.), dessutom tillfälligt anställda *slussvakter*, en *maskinist* (3,180 kr.), en *befälhavare* å slussfärjan (3,420 kr.) och en *besättningskarl*, de två sistnämnda med tjänstgöring under nio månader av året.



## Stockholms stads frihamnsnämnd.

### Frihamnsnämnden.

Frihamnsnämnden inrättades genom beslut av stadsfullmäktige den 28 juni 1917 med uppgift att ombesörja utförandet av den vid samma tillfälle beslutade frihamnsanläggningen vid Värtan (Lindarängen). Frihamnen överlämnades i fullbordat skick till staden den 27 sept. 1926. Totalkostnaden för anläggningen uppgick till 30,599,488: 25 kr., varav 618,610 kr. för markhyra.

Sedan frihamnsnämnden under första halvåret 1927 slutfört sina arbeten och stadsfullmäktige den 12 dec. 1927 beviljat nämnden ansvarsfrihet för dess räkenskaper och förvaltning under år 1927, har nämndens verksamhet defini-

tivt upphört. I enlighet med föreskrift i nämndens instruktion hava stadsfullmäktige den 20 dec. 1927 härom gjort anmälan till kungl. maj:t.

Rörande frihamnsnämndens verksamhet och frihamnsanläggningen hänvisas i övrigt till publikationen »Stockholms frihamn. Kort redogörelse för dess tillkomst och utförande» samt nämndens slutredogörelse för arbetena i Bih. 1927: nr 41.

Den färdiga frihamnen förvaltas, liksom stadens övriga hamnanläggningar, av hamnstyrelsen, som ombesörjer underhåll m. m. av densamma (se sid. 242). Frihamnens drift är utarrenderad till Stockholms frihamnsaktiebolag; ang. detta se sid. 304.



## Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

### Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, St.; t. 56 38; expeditionstid: 10—2.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omfördälda stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande älliganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 sept. 1867, och ny sådan utfärdades den 8 febr. 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 här ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) fastställdes för nämnden den 19 mars 1920.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd har att pröva behov av och antaga mäkklare, skeppsklärerare och notarii publici, anmäla vikarie för dem, återkalla mäklares och skeppsklärerares uppdrag samt uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen, vid tillsättande av dispasschör och dispasschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet, avgiva yttrande, där sådant av kungl. maj:t eller annan offentlig myndighet från nämnden infordras, ej mindre i frågor angående handel och sjöfart, än även i frågor angående handelsbruk, hos stadsfullmäktige och stadskollegiet samt stadens vederbörande förvaltningsmyndigheter göra framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behöfliga, samt vaka över gällande författningars efterlevnad i avseende å mäklares, skeppsklärerares, notarii publici och dispasschörs tjänsteutövning samt i övrigt ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart och göra de framställningar, som kunna därav föranledas.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningsskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Stockholms handelskammare har den 10 febr. 1920 ingått till kungl. maj:t med hemställan om vidtagande av åtgärder för indragning av handels- och sjöfartsnämnden och överflyttande

till andra lämpliga institutioner av de uppgifter, som ännu åligga nämnden. Stadsfullmäktige hava den 18 okt. 1920 i avgivet utlåtande förklarat sig ej hava något att erinra mot en sådan indragning. Handels- och sjöfartsnämnden har sedermera den 9 sept. 1927 i infortrat yttrande till överståthållarämbetet förklarat sig ej vilja motsätta sig av kommerskollegium föreslagen indragning av handels- och sjöfartsnämnderna i riket, under uttalande av att nämndernas uppgifter i huvudsak syntes böra överflyttas på handelskamrarna.

*Instruktion.* Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

*Stat år 1928.* Utgifter: 2,470 kr.

### Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

#### Ordförande.

\*Lamm, H. F., grosshandlare.

#### Vice ordförande.

Johnson, A. Axson, generalkonsul.

#### Övriga ledamöter.

\*Almström, O. H., disponent, stadsfullm.

Cederlund, C. F., direktör.

\*Edkvist, C. J., inspektör.

Ericson, H. H. K., kommandör.

Johansson, A., direktör.

\*Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

Lövén, S. A., försäkringsdirektör.

Rissén, H. J. R., tullkassör.

\*Rundquist, C. A., rådman.

\*Stendahl, S., grosshandlare.

#### Sekreterare

(500 kr.).

Belfrage, J. K. E., börschef; t. 106 56; träffas 2—3.

En vaktmästare (450 kr.).

#### Nämndens revisorer.

Handels- och sjöfartsnämndens räkenskaper och förvaltning granskas av drätselnämndens revisorer (se sid. 72).



## H & S.

### Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas af handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas af magistraten, som också på mäklares begäran förordnar vikarie att vid förfall för mäklaren bestrida dennes göromål.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande af avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vara förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpmän.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

**Författning.** K. mäklareordningen den 9 juni 1893, med tillägg och ändringar den 20 nov. 1908, 14 mars 1919 och 2 dec. 1921.

### Mäklare.

**Berg, C. M.** (spannmål, mjöl m. m.), Bredgränd 2, *St.*; t. 72 50, Norr 142 74.

**Jonsson, A. V.** (spannmål, foder m. m.), Katarina västra kyrkogata 8, *Sö.*; t. Söder 157 99, Söder 158 00.

**Klingbom, J. A.** (spannmål, mjöl m. m.), Brunnsgränd 6, *St.*; t. 13 86.

**Winge, J. E.** (spannmål, frö och foderämnen), Brunnsgränd 2, *St.*; t. 85 00, 107 00, Norr 142 35.

### Skeppsklarerare.

Skeppsklarerare antagas af handels- och sjöfartsnämnden, varefter magistraten utfärdar förordnande. Skeppsklarerarna ombesörja, då de därom anmodas, fartygs klarering och vad därmed äger sammanhang, förmedla avtal om befraktningar, om försäljning av fartyg eller andelar däri, ombyggnad, reparation och utrustning af fartyg samt om sjöförsäkringar och biträda vid haveriuppgörelser. Skeppsklarerare, som därom av vederbörande anmodas, åligger att underrätta skeppare om vad i avseende å fartyg, besättning, passagerare och last bör iakttagas enligt gällande författningar och de till efterrättelse för sjöfarande utfärdade tillkännagifvanden, att besörja om ingivande till tullkammaren av de för fartygs visitation och inkarlering erforderliga handlingar, om föreskrivna avgifters erläggande och om fartygs uppmätning, då sådan bör äga rum, att söka anskaffa laster och avsluta befraktningar,

att, när fartyg skall avgå, föranstalta, dels att detsamma förses med alla de handlingar, som för lastens intagande och fartygets utklarering äro av nöden, ävensom med sådana handlingar, som för resan och för fartygets inkarlering å destinationsorten skola från avgångsorten medföras, dels och att påbudna umgälder betalas och lots, då sådan erfordras, varder anskaffad, samt att i öfrigt noggrant och redligt meddela redare, ägare av gods och skeppare de råd och det biträde, som kan lända till bevarande av deras rätt och fördel.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

**Författning.** Kungl. skeppsklarerareordningen den 9 juni 1893, med ändringar den 2 dec. 1921, 29 juni 1923 och 18 juni 1927.

### Skeppsklarerare.

**Roberg, T.** (firma: *AB. Olson & Wright*), Skeppsbron 18, *St.*; t. 6 73; expeditionstid: 9—5.

**de Perre, O. J. B. P.** (firma: *Emil R. Boman*), Skeppsbron 44, *St.*; t. 1 52; expeditionstid: 9—5.

**Thulin, P. G. N.** (firma: *Nordström & Thulin*), Skeppsbron 34, *St.*; t. 4 23; expeditionstid: 9—5.

**Hellsten, O. G.** (firma: *Otto Hellsten, AB.*), Skeppsbron 20, *St.*; t. 61 95; expeditionstid: 9—5.

### Notarii publici.

Notarii publici antagas af handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas af magistraten. Notarius publicus verkställer, då han därom anlitas, sådana inom hans tjänstgöringsområde förekommande protester och andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar kunna eller böra av notarius publicus utföras; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger också att, då han ej har hinder av andra ämbetsgöromål, på anmodan bevitna underskrifter, bestyrka riktigheten af översättningar och avskrifter samt öfvervara utlottningar af obligationer ävensom besiktningar, varom i sjölagen säges. I öfrigt äger han att efter anmodan öfvervara jämväl andra förrättningar samt att lämna allmänheten biträde med upprättande af handlingar, som det icke enligt lag eller författningar tillkommer annan myndighet att utfärda.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

**Stadga.** K. stadga angående notarii publici befatningen den 6 okt. 1882 med ändringar och tillägg den 10 juli 1899, 13 dec. 1912, 30 sept. 1921 och 30 jan. 1925.

### Notarii publici.

**Oldenburg, U.**; Drottninggatan 4, *C.*; t. 14 06, Norr 29 36 (expeditionen), 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—3.

**Nissen, B. J. H.**; Malmstorgsgatan 2, *C.*, t. 17 71 (expeditionen), 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—3.



von Hedenberg, A. R. A.; Drottninggatan 5, C.; t. 43 04, 43 05; expeditionstid: 9—3 (personligen 11—12).

Hasselgren, C. L. L.; Drottninggatan 4, C.; t. 66, Norr 321 35 (expeditionen), Kungsh. 50 47 (personligen); expeditionstid: 9—5.

## Kompromissrätten.

Skiljaktiga meningar i avseende å tillämpningen av handelsbruk samt andra tvister; grundande sig å merkantila förhållanden, må hänskjutas till avgörande av en kompromissrätt, bestående av fem ojäviga och sakkunniga män, varav en lagkunnig. Denne sistnämnde jämte tvenne andra ledamöter och trenne suppleanter utses för varje år av Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd samt Stockholms stads köpmannaförenings styrelse. Parterna utse för varje mål var sin kompromissarie.

Kompromissrätten har ännu icke behövt sammanträda. Handels- och sjöfartsnämnden beslöt därför år 1912 att t. v. icke utse några ledamöter i kompromissrätten.

## Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt § 187 sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd af dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt sjölagens § 218 skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämmt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Slutligen har dispaschör

enligt lag den 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkringstvister att, om tvist uppstår angående ersättningsskyldighet, som på grund av avtal om sjöförsäkring eller återförsäkring av sådan försäkring må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde. Som biträde åt vardera av dispaschörerna skall anställas en dispaschörsassistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörsassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänstutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt kungl. maj:ts den 19 jan. 1883 utfärdade taxa. Dispaschörsassistenten åtnjuter arvode (2,000 kr. om året) av statsmedel.

## Dispaschör.

Hasselrot, P. A.; träffas å ämbetsrummet, Stads-gården 10, Sö., 9,30—3,30; t. Söder 57 76.

## Dispaschörsassistent.

Linders, E. A. A.

## Kamrerare.

Sterne, P. V.

H & S.



## Stockholms stads löneavtalsnämnd.

### Löneavtalsnämnden.

*Stadshuset, 3 tr., C.; t. »stadshuset»  
(sekreteraren se nedan).*

Frågan om arbets- och lönevillkor för kommunens fasta arbetare har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för behandling av stadsfullmäktige och stadens myndigheter. Förslag om utredning därav framlades i motioner hos stadsfullmäktige bl. a. 1905 och 1908. I olika motioner 1909 och 1910 föreslogs, att en särskild nämnd skulle inrättas för handläggning av arbets- och löneförhållanden för arbetare och med dem likställd personal vid stadens arbeten. 1910 framlades även ett av stadens arbetschefer och stadskamreraren utarbetat förslag till »stamanställning» av arbetare i stadens tjänst. Stadsfullmäktige beslöt emellertid 1913 att avslå detta förslag och hänsköt i stället hela frågan för utredning till en kommitté. Denna framlade 1918 förslag om inrättande av en »Stockholms stads arbetarelöne-nämnd» samt rörande formerna för ordnande vid stadens arbetsföretag av drifts- och arbetspersonalens arbets- och lönevillkor. Detta förslag blev med vissa ändringar antaget av stadsfullmäktige, som den 27 juni 1918 beslöt tillsättandet av *Stockholms stads löneavtalsnämnd*.

Enligt nu gällande instruktion åligger det löneavtalsnämnden att å stadens vägnar handlägga och avgöra ärenden rörande arbets- och lönevillkor för den vid stadens arbetsföretag anställda drifts- och arbetspersonalen, dock ej i fråga om personal, upptagen på stadens lönestat, eller i fråga om ämne, varom stadsfullmäktige förbehållit sig att besluta. Löneavtalsnämnden har vidare att pröva och avgöra frågor om pension åt arbetare och förmän i stadens tjänst. Nämnden handhaver därjämte de övriga hithörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Innan beslut fattas i något ärende, skall den nämnd eller styrelse, som ärendet rör, lämnas tillfälle att meddela upplysningar och uttala sin mening; nämnder och styrelser äro skyldiga att härutinnan tillhandagå löneavtalsnämnden. Arbetschef, som icke är ledamot av nämnden (se nedan), eller, vid förfall för honom, hans ställföreträdare i tjänsten skall kallas till sammanträde, där ärende, som rör honom underlydande personal, skall handläggas, samt äger därvid deltaga i nämndens överläggning och få sin mening, där den avviker från nämndens beslut, an-

tecknad till protokollet. Nämnden är berättigad att förutöfvandets av sin verksamhet anlita utomstående sakkunniga ävensom att utse en eller flera personer inom eller utom nämnden att å dess vägnar föra förhandling eller vidtaga andra förberedande åtgärder.

Löneavtalsnämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter för nämndens ledamöter väljas av stadsfullmäktige, samt en av stadens arbetschefer jämte suppleant för denne. Den sistnämnde ledamoten jämte dennes suppleant utses vid sammanträde, utlyst av nämndens ordförande, av de högsta cheferna vid sådana stadens verk, där minst 100 arbetare sysselsätas. De fem av stadsfullmäktige valda ledamöterna och suppleanterna för dem utses bland personer, vilka tillhöra sådana nämnder eller styrelser, under vilka lyder arbetarpersonal, som enligt vad ovan nämnts beröres av löneavtalsnämndens verksamhet. Tjänstgöringstiden för samtliga ledamöter och suppleanter är två år. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Nämnden har därjämte inom sig utsett en delegerad för handläggning av vissa förvaltningsärenden.

Nämndens förvaltning granskas årligen av tre av stadsfullmäktige utsedda revisorer.

*Instruktion m. m.* Instruktion för Stockholms stads löneavtalsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändring den 24 nov. 1922. Pensionsreglemente för förmän och arbetare i Stockholms stads tjänst, antaget av stadsfullmäktige den 15 nov. 1926.<sup>1)</sup> Allmänna bestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid Stockholms stads arbeten, antagna av löneavtalsnämnden och svenska kommunalarbetsareförbundet den 23 okt. 1923. Specialbestämmelser angående arbets- och löneförhållanden vid [stadens särskilda verk], gällande från den 1 jan. 1925. Förhandlingsregler mellan svenska städernas förhandlingsorganisation och svenska kommunalarbetsareförbundet, gällande från den 1 jan. 1923.

*Stat år 1928.* Utgifter: 17,000 kr.

<sup>1)</sup> Stadskollegiet har den 3 mars 1927 uppdragit åt vederbörande borgarråd att verkställa utredning angående allmänna grunder för understöd åt arbetares efterlevande.



## Löneavtalsnämndens ledamöter.

*Ordförande*

(utsedd av stadskollegiet).

\*Åkerman, G. R. J., borgarråd, stadsfullm.; mottagning: alla vardagar, utom onsdagar och fredagar, 11—12.

*Vice ordförande.*

\*Persson, P. G., faktor, stadsfullm.

*Övriga ledamöter.*

Andersson, E., redaktör, stadsfullm.

\*Berndtson, C. F., verkmästare.

\*Rissén, Hj. R., tullkassör.

\*Åkerlindh, J. G., direktör.

\*Dahlander, R., direktör för gas- och elektricitetsverken (vald av stadens arbetschefer).

*Suppleanter.<sup>1)</sup>*

\*Ståhl, A. E., filare, stadsfullm.

<sup>1)</sup> Vice ordföranden samt ledamöterna hrr Andersson, Berndtson och Rissén ersättas vid förfall i första hand av suppleanterna hrr Ståhl, Törnberg och Månsson i nu nämnd ordning, ledamöten hr Åkerlindh i första hand av suppleanterna hrr Cervin och Styrman i nu nämnd ordning.

\*Törnberg, A. O. O:son, förste reparatör.

\*Cervin, N. H., fabrikör, stadsfullm.

Månsson, O. P., spårvägsman, stadsfullm.

Styrman, G. A., direktör, stadsfullm.

\*Tingsten, K. A., tf. gatudirektör (vald av stadens arbetschefer).

*Sekreterare*

(3,000 kr.).

Wallin, K. H. A.; t. Norr 35 52.

## Löneavtalsnämndens delegerade.

Åkerman, G. R. J.

## Löneavtalsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1927 års förvaltning).

Cruse, C. S., ombudsman, stadsfullm.

Pottersson, K. G. A., föreståndare, stadsfullm.

Wistrand, K. K:son, ombudsman.

Rörande *svenska städernas förhandlingsorganisation* se sid. 388.